Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — ЧИСЛО 152. — ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 1-го ЛИПНЯ, 1921.

VOL. XXIX. — No. 152. — JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, JULY 1, 1921 — THREE CENTS

СЕНАТ ЗА КОНФЕРЕНЦІЄЮ ДЛЯ РОЗБРОЄННЯ

ПРЕЗИДЕНТ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ТАКОЖ ЗА КОНФЕРЕНЦІЄЮ.

ВАШІНГТОН, 29. червня. — Президент Гардинґ вислав до республиканського провідника в палаті послів Мондела лист, в котрім заявляється за межинародною конференцією для справи зменчення морських зброєнь та висказує своє бажанне до американського конґресу, щоби він заявився за такою конференцією.

Як Мондел оголосив сей лист президента, не улягало найменчому сумнівови, що резолюція сенатора Бори, котра уповажняє президента Злучених Держав запросити правительства Япану і Англії вислати репрезентантів на конференцію, котрої обовязком має бути як найскорше довести до порозуміння, як зменчити морські зброєння сих трох держав через слідуючих 5 літ; конференція малаби поробити пропозиції в тій справі, а рішати малиби самі правительства.

Коли резолюція Бори прийшла під обради сенату як додаток до закона про фльоту, сенат приняв її просто без опозиції. За нею заявилося 330 голосів, проти всего 4.

ВОЄННІ ВЕТЕРАНИ ВДИРАЮТЬСЯ НА СОЦІЯЛІСТИЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ДІТРОЙТ, 29. червня. — Яких сто делеґатів з конвенції товариства Окалічілих Американських Ветеранів Світової Війни, котра тепер відбувається в Дітройт, помашерували походом до салі, де відбувається конференція американської Соціялістичної Партії, вдерлися на салю і заявили присутним, що всяка спроба революції зі сторони соціялістів стрінеться зі силою зі сторони американських ветеранів великої війни.

Вчинок ветеранів мав бути викликаний вісткою, що Дж. Луис Енґдел, провідник ґрупи чотирох комуністів на конференції, мав заявити, що соціялісти мають не признавати американського прапора, а лише червоний прапор межинародного соціялізму.

Декотрі з ветеранів, прийшовши на салю, горячкувалися, викрикуючи: „Як котрий з вас хоче революції, най прийде сюди; то її зараз дістане."

Їх втихомирив провідник, який став говорити: „Нас не обходять економічні ані політичні умови. Ми прийшли сюди, довідавшися, що котрийсь з вас заявив на конференції, що червоний прапор є одинокий прапор та що соціялістична партія думає вживати його як свій емблем. В сьому краю може бути лише один прапор: звіздистий прапор. Всякі инчі погляди будемо уважати за зраду та бунт. Що більше, як межи вами є тут хто, що думає вживати сили, най виступить вперед і полагодить справу тут. Нині, чи завтра, чи колинебудь ветерани все готові. Ми говоримо не за себе, але за всіх ветеранів і за патріотичних горожан. Ми не прийшли навертати вас, але остерегти вас, що всяка спроба уживання сили стрінеться зі силою."

Кеймерон Кінґ, предсідатель конференції, відповів йому: „Наша конвенція противиться війні. Якби соціялістична партія мала кращу силу по всьому світу, як вона мала, то вона булаби була не допустила до війни. Через ту війну ви потерпіли. Але ми також потерпіли. Наших товаришів арештовано і замикано в тюрми за то, що вони користувалися з права свобідного слова."

КОНЕЦЬ СТРАЙКУ В ПАПЕРОВІМ ПРОМИСЛІ.

НЮ ЙОРК, 29. червня. — Страйк в паперовім промислі, який тревав кілька тижнів, покінчився вчора, коли представителі юній та представителі фабрикантів підписали угоду, що справу має порішити роземний суд, зложений з 7 осіб; трох представителів юній та трох представителів фабрикантів уже вибрано. Покищо робітники повернуть до роботи на основі такої самої заплати та других умов, на яких вони працювали перед страйком.

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА ЗАБОРОНЯЄ ЗЕЛІЗНИЦЯМ РОБИТИ ОСІБНІ КОНТРАКТИ.

ШІКАҐО, 29. червня. — Зелізнича Робітнича Рада постановила нині, що ніяка зелізниця не може робити з групою своїх робітників инчої умови щодо заплати та других умов праці, відмінної від умови, обовязуючої усіх робітників на тій зелізниці.

Таке рішенне видала Рада в справі групи клерків одної зелізниці, котрі хотіли зробити з компанією осібну умову, відмінну від тої, яку їх юнія зробила передтим для усіх клерків зелізниці.

ЗАСУД НА ВТІКАЧА ПЕРЕД ВОЄННИМ ЗАТЯГОМ.

СИНСИНАТІ, Огайо, 29. червня. — Перед місцевим судом ставав Волтер Формейер, 31-літний мущина, обжалований за те, що не реґіструвався підчас війни до військової служби. Обжалований боронився, що він виїхав до Мексико, ще заким закон про реґістрацію увійшов в життє, та що він певно не бувби взятий до війска, бо він є хорого здоровля і в час бранки був жонатий і був батьком дитини. Зрештою він реґіструвався у американського консуля в Юкатані.

Мимо сього судля засудив його на рік тюрми. Його видалило з Мексика мексиканське правительство за його радикальну пропаґанду.

ХОЧУТЬ ЗНОВ НАЛОЖИТИ ВЕЛИКІ ПОДАТКИ НА ЧУЖІ ТОВАРИ.

ВАШІНГТОН, 29. червня. — Комітет для доходів предложив в палаті послів новий законопроект про податки на заграничні товари, який заводить ще тяжчі податки, як обовязуючий тепер закон.

ДЕРЖАВНИЙ ДОХІД З ОДНОЇ КУЛАЧНОЇ БОРОТЬБИ.

Деякі податкові урядники займаються приближним обчисленнєм, кілько податків потрафить держава стягнути з кулачної боротьби межи Демпсі та Карпентіє, що має відбутися в слідуючу суботу. Обчисляють, що уряд дуже легко може дістати понад пів міліона долярів податку.

Наперед урядники рахують, що тикетів буде продано на 1 міліон 600 тисяч долярів; податок з того буде виносити 160,000 долярів.

Демпсі має дістати за боксованне 300,000 долярів; за се він заплатить урядови податку 26,480 долярів та додаткового податку 137,510 долярів або разом 163,990 долярів.

Карпентіє має дістати за свою „роботу" 200,000 долярів; з сього він буде мусів заплатити податку 15,840 долярів, та додаткового податку 77,510 долярів, або разом 93,350 долярів.

Текс Рикард, який уряджує боротьбу, сподіється заробити на чисто коло 300,000 долярів для себе. Колиби се йому вдалося, то він мусівби заплатити тільки податку, що Демпсі, отже 163,990 долярів.

Ось так сі чотири точки уже далиби урядови більше як пів міліона долярів доходу. Вона може буде менча, коли урядники призначуть обом боксерам більшу суму як видатки. Однак з другої сторони уряд буде мати приходи ще з податків за перевоженнє осіб, що поїдуть на боротьбу; з ріжних инчих предприємств, які будуть робити бизнес при нагоді кулачної боротьби. Тому деякі урядники сподіються, що можливо сума усіх податків досягне міліона долярів.

МІЛІОНОВІ ЗАРІБКИ ЧЕРЕЗ ЛОМАННЄ ГОРІВЧАНОГО ЗАКОНА.

Предсідатель стейтового републиканського комітету в Ню Йорку заявив, що з неправної торговлі ріжними горівчаними напитками ріжні люди заробили міліони долярів. Найбільше мали заробити ті, що мали порозуміннє з урядниками, переводячими в життє протигорівчаний закон, та ті урядники.

Мейор міста Ню Йорк пригадує поліції, що державний прокуратор видав ореченнє, що поліція не має права задержувати людий або вози та робити в них ревізії, чи не мають вони коло себе горівки. Робити такі ревізії має полісмен лише тоді, як постарався о „серч варант" (судовий дозвіл на ревізію у того чоловіка чи на тім возі).

ВІДІЗД БУВШОГО АМЕРИКАНСЬКОГО АМБАСАДОРА З ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 29. червня. — Гю С. Воллес, дотеперішний американський амбасадор у Франції, шеред своїм відіздом до Злучених Держав попрощався з членами аліянтської Конференції Амбасадорів, в якій засідав яко представник Америки.

Французький представник в Конференції Амбасадорів, Камбон, попрощав його і вручив йому бюст (погруде) Вашинґтона на памятку.

В сих днях обійме становище американського амбасадора у Франції Майрон Т. Геррик, котрого іменував президент Гардинґ і сенат у Вашинґтоні потвердив.

ВИЛІЧЕНО СЛІПОТУ РОЗВОДОМ.

Френсис Перкінс, котра колись була членом нюйорської стейтової промислової комісії, оповідала перед національною суспільною конференцією, що відбуваєсь у Мілвокі, Вискансин, такий случай:

До промислової комісії зголосився один робітник, домагаючися відшкодовання за сліпоту. Лікарі переконалися, що він дійсно є сліпий, хоч його очи зовсім добрі. Лікарі додумалися, що се нервова сліпота. Вони підозрівали, що якийсь страх причиняє той стан. Стали допитуватися, і виявилося, що робітник був раз жонатий дуже нещасливо з недоброю женщиною. Він покинув її і став жити з другою. Після американського права він вженився в друге, через що поповнив злочин двоженьства. Він був свідомий сього, і се його так журило, що він захорував на нерви та осліп. Промислова рада, до котрої він вдався о пораду, вистаралася йому о розвід з першою женою, так що його друга женячка стала законною. За якийсь час він провидів.

Оповідаюча признає, що історія може видатися неімовірною, але вона ручить, що вона правдива.

ПЯТЬ ДОКАЗІВ ПРОТИ БОКСУ.

В суботу, дня 2. липня маєтьcя відбути в місті Джерзи Сити боротьба на кулаки межи американським чемпіоном Демпсі та французьким чемпіоном Карпентіє. Хоч предприємці уже продали тисячі білетів та зібрали міліони долярів, мимо сього одно товариство, так зване межинародне бюро реформи, починає робити старання, щоби не допустити до боротьби. До Трентону, столиці стейту Ню Джерзі, приїхала депутація сього товариства з д-ром Клинтоном Гавардом на чолі, щоби вистаратися від суду заборону проти кулачної боротьби. Др. Гавард каже, що він має аж пять причин проти боксу. Сими пятьма причинами є пять ребер, які він самий зломив свому синови підчас родинного кулачкования. Його син є студентом політехнічного інституту в Трой, Ню Йорк. Одного дня він прийшов зі школи, і питається свого батька: „Яке ваше становище в справі боксования". На се д-р Гавард відповів: „Я не противляюся боксованню, як я боксуюся після правил". Тоді хлопець дістав рукавиці до боксования, і оба почали в хаті боксуватися. Від одного удару батька син впав на вікно. Від упадку зломилися три ребра. Через кілька неділь син мусів лежати в ґіпсі. „Лиш подумайте собі, до чого довело наше боксования, хоч ми не мали визначеної жадної надгороди для побідника. Щоби то було, якби хтось визначив нам надгороду пів міліона долярів тому, що набє другого", — додав др. Гавард.

РОЗПРАВА ПРОТИ ЗВІРСЬКОЇ РОДИНИ.

В місті Клівеланді почалася розправа проти пані Кейбер, обжалованої за убиттє свого мужа два роки тому назад. Оборона обжалованої старалися не допустити до лави присяжних суддів жінок, але суддя спротивився такому обмеженю. Остаточно вибрано уже до лави трох членів, в тім числі одну женщину. Пані Кейбер думає боронитися тим, що була хвилево божевілна, коли допускалася убийства свого мужа.

БРИТІЙСЬКА ІМПЕРІЯ.

Близько тринайцять міліонів квадратових миль або-ж цілу пяту частину сухої землі і більш як четвертину всего людського населення земської кулі займає теперішна Британська Імперія. По своїй території се найбільша державна організація, яку коли бачив світ. Шість раз більша як стара Римська Імперія в час своїх найширших границь, в троє більша як Франція з усіми колоніяльними недбаннями і півтора раз більша як довоєнне Російське Царство. Якби всі частини Британської Імперії стягнути в одну одностайну територію, то вона занялаб стільки простору що ціла Африка і ще половина Злучених Держав.

Та вони пороскидані довкруги всеї землі і по всіх океанах. Найблисший до англійських островів маленький Гібральтар, не більш як дві милі простору, найменша та мілітарно мабуть найважнійша частина імперії. Далі на схід остров Мальта, головна кватира британської фльоти на Середземному морю. Египет і єгипетський Судан понад Червоним Морем теж фактично під владою Анґлії. Червоного Моря стереже остров Перім, наче другий Гібратьар. Здовш західного і південного побережа Арабії Анґлія захопила собі Аден і „Аденський Протекторат". Звідси вже недалеко до велитенської Індії.

Через британські країни в Східній Індії, Сінгапор, британське Борнео і ряд „Крісмас Айленді" веде дорога до Австралії, що ціла під британською владою.

На схід від Австралії остров Норфолк і ще далі Нова Зеляндія. З Норфолк англійський тихо-океанський кебл проходить знов цілим рядом острівців аж до найдалі на схід висуненого Фенінг Айленд. Далі на схід анґлійських островів вже нема і кебл мусить іти цілих 3458 під вдоою аж до Канади. Канада і Західна Індія представляють Британську Імперію в Америці.

Мало не кожда частина Британської Імперії має инакшу форму правліня і окрему звязь з імперією. Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Нюфаундленд і Південна Африка є зовсім самоправні і самоодвічальні „доміиї", де ґенеральний ґубернатор на ділі не має значіня і королівське „вето" ніколи не практикується. З другого боку в „кроонних колоніях", таких як Гондурас або Золоте Побереже, вся влада в руках чиновників настановлених з Лондону. В Єгипті править один „гай комішенер", Борнео адмініструється купецькою компанією. В справи своїх протекторатів як Занзібар або Уганда, анґлійський уряд майже не втручається. Врешті єсть і такі частини Британської Імперії як Вей-ГайВей в Китаю, що Анґлія просто виарендувала собі від китайського уряду на 99 літ.

ТЯЖКА ДОРОГА ДО ПОРОЗУМІННЯ В ІРЛЯНДІЇ

ПРЕЗИДЕНТ „САМОСТІЙНОЇ ІРЛЯНДІЇ", ЕМОН ДЕ ВАЛЄРА, ХОТІВ ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ З ПРАВИТЕЛЬСТВОМ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДІЙТИ ДО ПОРОЗУМІННЯ З ОЛСТЕРЦЯМИ, АЛЕ ПРЕМІЄР ОЛСТЕРУ, СЕР ДЖЕМС КРЕЙҐ, ВІДМОВИВСЯ ПРИБУТИ НА НАРАДУ З НИМ. — ВИГЛЯДИ НА УСПІХ МИРОВОЇ АКЦІЇ В ІРЛЯНДІЇ НЕВЕЛИКІ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 29. червня. — Президент „айриської республіки" і провідник айриських самостійників („шин-фейнерів"), Емон де Валера, вислав до сера Джеймса Крейґа, голови олстерського (північного айриського) правительства телеґраму, в якій запросив його на спільну конференцію до Даблина на понеділок, аби обговорити, чи не могло-б дійти до порозуміння між південною і північною Ірляндією, заки мали би айриські лідери зачати переговори з правительством Великої Британії у справі доведення до мира в Ірляндії.

Сер Деймс Крейґ вислав телеґраму з Белфасту, столиці Олстеру, до Де Валери, що він не може прибути на конференцію з ним до Даблина, зазначуючи, що вже приняв запрошенне прибути на спільну нараду в справі Ірляндії з британським премієром Ллойдом Джорджем в Лондоні. Притім додав, що оголошує сі телеґрами в пресі, аби оминути непорозуміння.

Айриський революційний парлямент („дайл ейреанн") оголосив у свому урядовому бюлетині отсю офіціяльну заяву:

„Коли президент Де Валера одержав депешу від сера Джеймса Крейга, що він не може прибути в сей понеділок до Даблина на конференцію з ним, Де Валера вислав до нього таку телеґраму:

„Добродію: — Мені вельми жаль, що Ви не можете прибути сюди в понеділок. Предложенне д. Ллойда Джорджа годі приняти в його теперішньому вигляді ізза наслідків, які воно допускає. Айриські політичні ріжниці повинні бути вирівнані, і можуть бути вирівнані, гадаю, на айриській землі. Але є очевидною річю, що айриська делеґація в мирових переговорах з Великою Британією не повинна бути поділена, але повинна ділати як одна одиниця на певній спільній засаді".

Тут запевняють, що ся телеґрама не значить ще, що айриські самостійники („шин-фейнери") кинули ідею мирових переговорів з правительством Великої Британії. В понеділок в столиці Ірляндії таки відбудеться в сій справі нарада, хоч в неприсутности олстерського премієра Крейґа.

Правда, що відмова Крейґа прибути до Даблина викликала счудованне ,але проте Айриші надії не тратять, що з мирової акції може ще вийти якийсь успіх.

НОВА ГРЕЦЬКА НЕВДАЧА.

ПАРИЖ, 29. червня. — Тутешній дневник „Там" (Час) одержав депешу зЦаргорду (Константинополя), столиці Туреччини, що грецькі війска в Малій Азії знову потерпіли невдачу. Турецькі війска „націоналістів" Мустафи Кемала паші вдарили на місто Ісмід і виперли Греків та заняли місто.

Сей успіх Турків відчиняє їм шлях до походу на Царгород.

ПОЛІТИЧНА КРІЗА В ІТАЛІЇ.

РИМ, столиця Італії, 29. червня. — Міністерська кріза триває далі. Уступивший премієр Джіолітті ледви чи стане наново президентом міністрів. Сподіваються вирішння крізи на другий тиждень.

Замітною подією в політичних відносинах Італії є, що Джіолітті перепросився з бароном Сонніном, бувшим премієром з часу версайської мирової конференції. Ворожнеча між ними тривала 20 літ. Джіолітті перший приступив до Сонніна і подав йому руку, почім зачали між собою розмову.

ЯПОНЦІ ЗА ПОРОЗУМІННЄМ З АМЕРИКОЮ В СПРАВІ ОБМЕЖЕННЯ ЗОРУЖЕНЬ.

ТОКІО, столиця Японії, 29. червня. — Сьогодня було тут зібранне японського Товариства Ліґи Народів, на якому принято три резолюції, в котрих сказано:

1. — Що засада про обмеженне зоруження є добре висловлена в конституції Ліґи Народів, але для її здійснення треба американсько-яапонько-британського порозуміння через свобідну виміну гадок сих трох держав.

2. — Що справа Шантунга (хінської провінції, яку Японія захопила на основі версайського мирового договору) є великої ваги та що японське правительство повинно старатися івидко се питанне розвязати, не дивлячись на перепони з минулого.

3. — Що справу острова Яп слід уважати порішною.

НІМЦІ ЖАДАЮТЬ ВІД АЛІЯНТІВ З БІЛІОНИ НІМЕЦЬКИХ МАРОК ВІДШКОДОВАННЯ ЗАШКОДИ, ЯКИХ ПОЛЯКИ НАРОБИЛИ НА ШЛЕСКУ.

ОППЕЛЬН, Горішний Шлеск, 29. червня. — Польські „повстанці" уступають ц Горішнього Шлеска згідно з наказом міжаліянтської комісії. По дорозі рабують і забирають „добичу" із собою. Розбирають зелізничі шляхи і зелізе везуть зі собою до Польщі.

Німецькі оборонні війска уступають льояльно і спокійно, без найменьшого заколоту, в найбільшому порядку. Видно тільки на їх лицях смуток, що не мали змоги оборонити свого краю.

Німці обчисляють, що польські наїзники наробили шкоди на Горішньому Шлеску на 3 біліони німецьких марок після теперішнього їх грошевого курсу. Вони домагати-муться від аліянтів відшкодовання, бо аліянти були обовязані згідно з постановами версайського мирового договору боронити ладу і спокою в плебісцитовій области Горішнього Шлеска.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕВОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА ВОЛИНІ.

У львівському „Вперед'" надрукована проречиста допись з міста Ковля, отже з области Волині, котру московські большевики в Ризі дня 18. марта с. р. „відступили" Польщі, яка в яскравий спосіб освітлює господарку польських наїзників в споконвічній „тихій, українській стороні", на нашій Волині. Ся допись важна тим, що вказує на факт, що Українці на Волині перестали сподіватись на чужу поміч, а — як і слід — самі взялись до праці та організації. Допись звучить:

„В КРЕМІНЕЦЬКОМУ ПОВІТІ взались самі люди за освіту і заходами повітової кремінецької „Просвіти" маємо КОЛО ДВАЙЦЯТИ ГАРНИХ СПРАВДІ ТАКИ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНІХ ШКІЛ. На сей шлях ступила й ВОЛОДИМИРСЬКА „Просвіта". Така, не інша стежечка лишається до вибору взагалі всім, кому дорога освіта свого народу.

„Не дають нам можливости заснувати приватні середні школи, то дбаймо хоч про початкову освіту.

„В КОВЛІ істнуючі там московські ґімназії (хлопячу й жіночу) в провокаційний спосіб закрито. Замкнено обі ґімназії ніби за се, що одна ґімназистка подерла портрет польського писменника. Такою карою, подібними репресіями волинські кацики міркують привернути непольську людність до любови до Польщі. Правда, на Волині нема ніякої рації істновання московських шкіл. Та не такими середниками боротись проти русифікації. Дайте вільну руку щодо розвитку української школи, тоді російська сама собою зникне.

„Тимчасом ще в жовтні 1920 р. ковельська „Просвіта" виряжала двох делеґатів у Варшаву добиватись дозволу на основанне української ґімназії в Ковлі. Оббивали скрізь по Варшаві, в ріжних міністерських канцеляріях, панські пороги, а скористали тільки те, що портрети наших волинських делеґатів поміщені були в польському тижневику. А самої ґімназії наші Ковельці й по сей день не мають. Тож дбаймо самі про заснованне приватних шкіл.

„Спонукуймо до того наші сільські громади. Нехай не буде в нас села, аби воно не мало рідної школи. Але сама початкова школа вже навіть нашого селянина не задовольнює. Наш нарід бажає ширшої освіти. А що Поляки противляться повстанню українських ґімназій, берімось до самоосвіти. Обовязком наших „Просвіт" допомагати повставанню гуртків самоосвіти, як в містах і місточках, так теж і по селах, які також бажають знання".

МОСКОВСЬКЕ РОЗУМІННЄ СВОБОДИ.

Німецький большевицький письменник, Артур Голічер, котрий вернув з Росії та написав про свої обсервації книжку під наголовком „Три місяці в Росії", посвячує спеціяльний уступ большевицькій системі шпіонажі, якою большевицькі комісарі оточили російський народ, як павук обмотує павутиннем пійману муху, заким почне з неї кров ссати.

Він порівнює російську большевицьку шпіонажу до інквізиції, сеї чорної судової інституції римського духовеньства, яка мала на ціли переслідувати незгідних з їх наукою людий, а якої нині стидається навіть всякий чесний римо-католик. Голічер описує, що нині по коритарах камениць та сінях домів снуються як тіни большевицькі шпіони, вбуті в фльянельові пантофлі, щоби не чути їх кроків, як вони будуть підкрадатися до дверий. "Замки при дверах забабрані невмиваними вухами"...

„Прості люди просто здані на ласку і неласку тих новочасних Торквемадів". (Торквемада називався еспанський інквізитор, то є духовний суддя, відомий з такої безоглядної жорстокости, що навіть езуїтські історики з острахом говорили про нього.)

Неменче строгу контролю розведено над кореспондентами заграничної преси в Росії. Вони живуть просто під поліційним дозором, як політичні злочинці за царату. Заким хтонебудь виїде з Росії, його обшуковують докладно, переглядають кождий клаптик паперу, який він має при собі, кождий кусок большевицької ґазети, щоби потім заграницею не міг сього ужити на представленне положення в Росії.

„Через те кождий чоловік ховає в своїм мозку всяку важну відомість, яку він має, щоби устерегтися в той спосіб перед непорозуміннем та глупотою шпіонів та пограничних сторожів."

Очивидно, що серед таких обставин всякий живе, непевний завтра. Стан завішення мусить відбиватися тяжко на населенню. Голічер каже: „Сей стан вічної умової оборони викликує постепенно ненормальне душевне пригнобленне, спеціяльне московське помішанне ума, яке богато тяжче перебути, як усі недостачі та нужду, яку люди переносять в Росії."

Такими словами характеризує німецький большевик своїх московських товаришів. Видимо, такі відносини видаються йому невиносимими. Німцеви навіть в голові поміститися не може, як може „пролетарський" уряд понижатися до заводження середновічних насильств над людським умом. Читаючи уваги Голічера, читається межи стрічками, що московська диктатура пролетаріяту се вибух московського дикунства.

ЗІ СТАРОГО СВІТУ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

2. Брати-вороги.

Війна, революція й большевизм дуже змінили обличче Старого Світу, але ні один нарід так глибоко й болюче не відчуває тих змін, як нарід український. Деяким народам великі події останніх літ принесли щастє: Сербія з маленької стала великою, Польща, Фінляндія, Чехословаччина, Лотва, Естонія, Литва, Ґеорґія, Вірменія — стали самостійними державами. Жиди дістали Палестину й під англійським протекторатом можуть спокійно працювати тепер над упорядкуванням своїх національних та політичних справ. Коли деякі инші народи й не так добре вийшли з війни й революції, напр. Німці, Болгари, Турки й Москалі, то вони мають принаймні захист, де можуть працювати над відбудованнєм своїх безглузда потрачених сил і територій.

Одна лише Україна, оглядаючись на своє нинішне становище, може сконстатувати лише неґативні наслідки війни й революції. Маємо, правда, великі надії й вигляди політичні, але то ще коли буде! Поки сонце зійде, роса очі виїсть... А тимчасом куди не глянути — скрізь біда й руїна. Під оглядом **політичним** український нарід перед війною був поділений між двома державами — Росією та Австрією; нині українські землі поділено між 4 державами — Росією, Польщею, Румунією та Чехословаччиною. Під оглядом **матеріяльним** Україна перед війною належала до найбагатших, найбільш родючих і найщедріше обдарованих природою країв; тепер Східна Галичина стоїть пусткою й світить проти праведного неба голими коминами та кістяками хат — про відбудову ще ніхто й не думає; а Велика Україна мимо шкоди, яку мали поодинокі її частини від війни (Волинь, Холмщина, Підляше), виплюндровується вже третій рік большевиками й вже мабуть виплюндрована так, що далі годі з неї щонебудь взяти.

Під оглядом **національним**... Тут власне й лежить найбільше лихо. Чи була українська людність Східної Галичини перед війною національно свідомою, — се знає весь світ, бо епати завзятої боротьби сеї частини українського народу за своє національне визволенне записані огневими літерами в книгу історії. Гірше стояла справа з національною свідомістю українського народу по той бік Сяну, але й там відбувалась помалу еволюція, й лави свідомих Українців усе густійшали, поскільки се дозволяли тяжкі пута царського деспотизму.

Але ми перед війною мали одно, що було нашою силою й надією: **єдину, однодушну й однодумну інтеліґенцію.** Усі ідейні проводирі українського народу, звідки-б вони не походили й де-б не жили, чи то були Галичане, чи Буковинці, чи Наддніпрянці, чи Американці, — вони могли не погоджуватись між собою що до соціяльних, релігійних та инших подібних питань, але національно вони стояли **єдиним фронтом** супроти цілого чужого їм світу. Здавалося, нема тої сили, котра могла-б зломити сю єдність національного ідеалу, сю гармонію в почуваннях і відносинах.

Я пригадую собі часи 1905—1914 рр., ті незабутні милі часи **єдности** українського народу, не зважаючи на австрійсько-російський кордон, котрий ділив Україну на „тутешню" й „закордонну". З яким захопленнєм стежили тоді на Наддніпрянщині за всіма фазами української національної боротьби по той бік Сяну, й як зі свого боку чутливо відгукались Львів, Чернівці чи Станиславів на кожду національно-українську подію денебудь у Києві, Полтаві чи Одесі! Кому-б тоді прийшло в голову ділити українських поетів, артистів чи політичних і наукових діячів на „наших", і „їхніх"? Усе було **наше**, в кращім розуміню сього слова, й кождого, хто посмів би тоді заговорити в такім тоні й такими словами, як часто й густо говориться нині, всі однодушно закидали-б гниляками, як національного шкідника, котрому не місце в добрій родині.

Настала війна, на Україну сунула лава українських полонених з Австрії — й тут з цілою силою виступила на зверх ота українська національна солідарність. Українські орґанізації й поодинокі особи робили все, що дозволяли жорстокі обставини військового часу, аби полекшити долю полонених „Галичан". Згодом, коли вибухнула російська революція й український нарід дістав змогу впорядкувати й свою долю власними руками, галицькі полонені зі свого боку віддячили Великій Україні невсипущою працею над збудуваннєм її державности. Під час повстання проти гетьмана Скоропадського галицькі січові стрільці також відограли не абияку ролю. Зате й Українці з Наддніпрянщини лавою сунули визволяти „рідну Галичину", коли там спалахнула українсько-польська війна. Коротко кажучи, через цілу історію боротьби українського народу за своє культурне, національне чи політичне визволенне червоною ниткою проходить єдність змагань і єдність почувань усіх частин сього народу, від Кавказу до Карпат, — розуміється, коли брати на увагу змагання й настрої лише керуючих кругів українства, бо про настрої народніх мас я тут не говорив.

Де тепер та ще недавно така міцна й здавалось незломна єдність? Не знаю, чи до Америки доноситься відгомін тої ворожнечі, яка тепер повстала серед Українців ріжних країв, але тут у Старім Світі, особливо на еміґрації, від тої ворожнечі дихати не можна. В Галичині ненавидять „Петлюрівців", у Варшаві й Берліні вішають собак на „Галичан", у Відні й Празі Галичане й Наддніпрянці живуть на ножах, Буковинці сміються з Галичан, Галичане називають Буковинців „запроданцями"... Атмосфера утворилася така, що людині, вихованій у старих традиціях і обєктивно мислячій, стає тяжко, гірко й соромно при виді сього розгардіяшу й сеї взаємної гризні між братами-ворогами.

Відома річ, що ся ворожнеча не з доброго дива й не без причини виникла. Галичане закидають правительству У. Н. Р., себто Наддніпрянцям, „продаж" Галичини Полякам. Наддніпрянці зі свого боку тяжко нарікають на „зраду" галицької військової команди, яка приказала січовим стрільцям в осени 1919 р. перейти до Денікіна. Називають ще й инші факти й причини, значнійші й дрібнійші. Тут не місце й тепер не час їх перелічувати, бо не о те розходиться, щоб поглибити пірву, яка повстала в українській народній семі, а о те, щоб ту прирву засипати, аби брати могли собі подати руки й знов однодушно стати єдиним фронтом проти спільних ворогів і цілого світу.

Але де та сила, котра здійснить се чудо й поверне нас до того стану, коли брат міг без ножа за пазухою й без отруйного слова на устах щиро й відверто обняти брата? Шлях до сього є, й шлях дуже простий: треба, щоб хоч яка небудь частина українського народу дістала змогу бути господарем у своїй хаті — тоді для всіх знайдеться праця, й чим та праця буде тяжча, тим швидче забудеться ворожнеча.

Та коли се буде?...

Радянин.

Берлін, 29. мая, 1921.

НАЦІОНАЛЬНА ДРІМОТА.

По андрусівській угоді, заключеній в р. 1667 між Польщеє і Московщиною, лівобічне Подніпрове лишилося „під рукою" московського царя, як гетьманщина. Правобічне Подніпрове прийшло під Польщу, під котрою була також вся Західна Україна. Запороже повинно було бути одночасно під московським царем і під польським королем. Але Запороже лишилося дальше вільною републикою; не слухало ні короля ні царя. В рр. 1711—1714 Московщина перегнала силоміць все населеннє Правобічної на свій бік і сим вигубила до решти правобічне козацтво. В р. 1764 Московщина скасувала гетьманщину. В тім же році Слобідщину перемінено в ґубернію Московщини. Тесаме зроблено з гетьманщиною в рр. 1781 і 1782. Козаків перемінено в московських салдатів, або в закріпощених хлопів; козачу старшину в московських шляхтичів. В. рр. 1772, 1793 і 1795 Польщу поділено. В р. 1815 поділ Польщі управильнено остаточно так, що Австрія дістала землі, які нині звуть Східною Галичиною. Решту українських земель польщі дістала Росія. В р. 1775 Росія зруйнувала і анектувала запорожську републику. Запорожці виеміґрували до Туреччини. З тих, що лишилися, і що вернулися з Туреччини, Росія зорґанізувала окреме козацьке військо, визискала його в своїх війнах з Туреччиною і викинула з українських земель — на Кубань.

Заки до того прийшло, українську державу творили і по її упадку боролися за її відбудову лише деякі верстви українського народу. Двигарями української думки національної: думки про окремішність українського народу і про конечну потребу зєдинити всі, Українцями заселені землі в одну самостійну державу, були: в Західній Україні шляхта (раньше бояри) і міщанство, в Східній козацтво, котре втягло в себе і поглотило останки бояр і шляхту. Давних бояр галицьких з десяткувала боротьба з Угорщиною і Польщею ще в часі державної самостійности Галичини. Богато погибло з руки ката, чимало виеміґрувало в Молдавщину. Многим Польща поконфіскувала маєтки. Вони пропали в найнизшій верстві народу і разом з хлопами пішли в ярмо панщини. Решту української шляхти і велику силу міщанства забрало Галичині повстаннє під проводом Хмельницького. Тепер їх ще більше вигибло в війні і з руки ката. Велика сила пішла на Східну Україну і пристала до козацтва. Хто лишився в своїй тіснійшій, західній Вітчині, тому Польща сконфіскувала маєток і він потонув в сірій масі шляхоцького пролетаріяту. Богато таких, що не пристали до повстання, котрих хлопський бунт і рабунки, чи инші причини спонукали стати по стороні Польщі, спольщилися. Українцями, і то національно свідомими, лишилися тільки: частина дрібнійшої шляхти, котра при терорі всесильних магнатів польських не сміла „пустити пари з рота", прибита нуждою і схлопіла шляхта „ходачкова" і здесяткованне, матеріяльно знищене міщанство. Українською лишилася одноціла маса селянства. Але воно було до національної справи цілком байдуже. Впрочім воно не було ніякою будуючою силою політичною і в публичних справах взагалі не мало голосу. Хоч би й воно було національно свідоме, то й тоді не мало би се для справи ніякої вартости, бо проти готових до бою панських міліцій, воно не годно було станути нагло, якззброєне та вишколене військо. В Західній Україні, в сім огнищи української думки національної, національна думка мусіла завмерти.

В Східній Україні було під сим зглядом о много, много ліпше. До Хмельницького Сх. Україна не була так сильно спольщена як Західна, бо від корінної Польщі була о много дальше і о много пізнійше прийшла під Польщу. Подніпрове мало готове військо національне, якого Західна Україна, не числячи часів княжих, цілком не мала. Се, що Західну олабило, скріпило Східну, а саме еміґрація на схід західноукраїнської шляхти, котра козацтву дала орґанізаторів, найліпших отаманів, учителів і духових провідників. Але й східноукраїнські двигарі національної думки, майже всі понесли тоту дорогу думку свою — у могилу, або в Сибір. Ще до Хмельницького текла „сторіками" козача кров. Хмельниччина скосила силу, велику силу української нації. Ще більше жниво мала смерть за „руїни", коли то Україна не лише мусіла битися на два фронти, але ще й потапала в крови братовбийчої війни, накиненої Польщею і Московщиною. Московщина опанувала остаточно лише недобитки українських самостійників. Але й тоті недобитки вона добила, доконала. З козачими старшинами, о скільки не вигибли в війнах, які Московщина вела для своєї користи, справився кат, тюремщик і погонич засланців в Сибір. Безхарактерників, яких має кождий народ, отже й наш мусів мати, Московщина загулюкала, купила для себе маєтками на Україні, привілеями і достоїнствами. Многих здеморалізувала також і змосковщила їх духа мішаними подружами. Козаче військо Москва вигубила війнами і всякими роботами. Запорожських недобитків усунула на Кавказ. Решта козацтва, що на Україні ще лишилася, пішла в салдати або зійшла на байдужих національно крепаків.

Вигубивши борців за державну самостійність України і двигарів національної традиції, Москва взялася корчувати саму традицію. Московський уряд пильнував, щоби йому не кирнили, та на молоде поколіннє не впливали недобитки участників і свідків подій великих днів України. Отже уряд взяв в свої руки вихованнє українського нарибку і виховував його в дусі всеросійського націоналізму. Вихованнє нового покоління мало на цілі вщіпити в Українців думку, що Українці і Москалі один народ, котрий по Ярославі Мудрім розкришився на кілька держав. Що полуднева частина сего народу опинилася під панованнєм инших народів, але по розбиттю Польщі зєдинилася назад в одну національну державу. Вже давнійше заборчий ґеній московський, загадуючи в будучности загарбати українські землі, та зілляти Москалів з Українцями в оден народ, охрестити оба народи одним іменем, тодішним іменем народу українського. Москалі стали закидати назву свого краю „Московщина", заступаючи її тодішною назвою українських земель „Русь". Московські царі стали писатися царями „всеї Руси". Тим хотіли вмовити в український народ, що вони спадкоємці київських князів; що Москалі і Українці є частинами одного „руського" народу, котрі повинні зєдинитися і жити в одній державі як одна родина. Щоби ще більше вказувати на те, що Українці лише друга частина одного з Москалями народу, Москалі стали Україну звати „Малою Русію", що раньше означало західню частину Соборної України, тодішної „Руси". Московщину в купі з Україною Москалі стали також звати „Росією" як в давних документах звали (по латині „Руссія") Україну, ніколи (!) Московщину. Україну стали звати „Малоросією".

Московські вчені історики пішли на службу обединительної політики московської. Вони сфальшували історію українського народу і народу свого власного. Історію заснования ядра української державности в Київі сфальшували так, начеб то було ядро і осередок, з котрого і навкруги котрого зібралися і зрослися в одно живе тіло землі Українців і землі Москалів; начеб початок державного життя українських племен був одночасно початком державного життя племен Московщини; начеб український і московський народ, начеб московські і українські землі жили і росли одним державним і культурним життєм в часах звісних нам і казочних предків Володимира великого. Часи розвалу київської держави та анексію українських земель Татарами, Литвою і Польщею сфальшували так, начеб тоті хижаки повідгризали від „Руси", обіймаючої й Московщину, кусні її живого віла. Докладно малювали геройські бої козацтва з Польщею, але сфальшували їх ціль. Казали, що козацтво силкувалося відвоювати від Польщі українські землі на те, щоби їх зєдинити з землями московськими. Переяславську угоду з Хмельницьким сфальшували так, начеб Хмельницький скинув польське ярмо з „малоруської", чи „малоросійської" частини „російського" народу, і лише в тій цілі, щоби її зєдинити „назад" з другою частиною сего народу, яка своєї державної самостійности не стратила і була під московським царем, „наслідником відумерщини" Ярослава київського і Данила галицького. Хто правдивої історії України не знає, то увірить в тото, що про минувшину України і Московщини пишуть історики московські, мусить увірити в тото, що Українці і Москалі один народ; що мусять жити зєдинені в одній державі; що Українець мусить стати Москалем.

Щоби молодому поколінню Українців не отворила очий історія боротьби Українців з Московщиною від Хмельницького аж до уступлення Розумовського, московські учені сфальшували й сю історію. Всіх тих, що за волю України проливали кров, гинули в бою, під топором катів, на палях і шибеницях, в тюрмах і на засланню, московські історики змалювали як людий, котрим не була в голові ніяка воля українського народу, ні української землі. Змалювали їх як хижаків, котрі лише тому поборювали владу московського царя над Україною, щоби закріпостити в своїх руках українські маси народні, та жити потом їх чола, висмоктувати з них кров. Вся самостійницька старшина козацька змальована яко одна велика пявка, як оден великий опир, від котрого Українців увільнила справедлива, батьківська рука московського царату. Від московських вчених молоде покоління Українців не могло дізнатися, за що боролося поколіннє попереднє. Молодь чула тільки те, що „малоруську частину від неділимої великої Росії" наважилися відірвати погані люди, що забувши страх божий, хотіли запанувати над бідним людом. Історію козаччини Москалі сфальшували так по майстерський, що найбільший апостол української думки в Східній Україні і найгорячійший обожатель козаччини, Тарас Шевченко дав їм здурити себе, і про найбільшого героя козаччини каже: „Амінь тобі, великий муже, — великий, славний, та не дуже!... Як би ти на світ не родивсь, або в колисці ще упивсь, то не купав би я в калюжі тебе, преславного!" В иншій Шевченковій пісни Мати-Україна каже до Богдана, свого „нерозумного сина", що як би була знала, що він зробить, то була би його „у колисці задушила!"

В. Будзиновський.

(Дальше буде).

Богдан Лепкий.

ЯК ВЕРНЕМОСЬ КОЛИСЬ ДО ХАТИ.

Як повернемо колись до хати—
Хто нас вийде в брамі зустрічати?

Хто введе нас у старі пороги
І з дороги нам обмиє ноги?

І постелить білую постелю,
Що не треба й пишного тотелю,

Бо хибаж єсть де така арома
Квітів, меду, мрій і снів, як дома?

Бо хибаж де так солодко спиться?
Плещуть хвилі, збіжа колоситься,

В житі сині зацвіли волошки,
Небо ясне, хмари ані трошки.

Идеш кудись, куди?...До щастя брами!
Гей, нема, нема, як в батька й мами...!

Як повернемо колись до хати
Хто нас вийде в брамі зустрічати?

На руїні бовваніє комин,
Притуливсь до його сірий—спомин,

Притуливсь і гірко, гірко плаче,
На могилі чорний ворон краче.

Чорний ворон, туга, ще чорнійша,
Се подруга наша найвірнійша.

— — — — — — — —

Як повернемо колись до хати,
Хто нас вийде в брамі зустрічати?

Вецляр, 28. III. 1921.

ПОДЯКА.

Отсим складаю сердечну подяку Укр. Молодечому Союзови за запомогу по своїй доньці Марії Березяк, в сумі $200. Дякую також Вп. Урядникам відділу 369-го за те, що занималися моєю справою. Всі Українці повинні належати до У. Н. Союза, а їх діти до У. М. Союза. — **Ілько Березяк,** Палмертон, Па.

З КРАЇНИ НЕДОЛІ.

Польський посол з Тернопільщини Ян Заморский подав у „Ґазеті Варшавській" ряд статей п. з. „Z krainy ruin, tyfusu i niedoli", в яких описує сумне положення людности у східних повітах нашого краю. Не всі його помічення вірні, бо випливають і з вшехпольської душі, але богатьом його виводам годі відмовити слушности. На особлившу увагу заслугує стаття, поміщена в „Ґаз. Вар", з 2. мая с. р., де він описує, як поводиться польське військо у Східній Галичині. Читаємо в ній осьщо:

„Заал який огорнув місцевих Поляків по приході польських військ, зник зараз-же по приході перших польських стеж. До села впадає військовий відділ іжадає 56 підвод. Місцевий війти, Поляк, випрошується і стверджує, що в цілому селі є тільки всього 40 возів які зараз будуть в розпорядження військового відділу. У відповідь на ц епан офіцер бє війта в лице. Мусить бути 56 підвод".

„Впадає жовнір на подвіря, побачив три курки і стріляє з кріса до одної. Господар курки не жалує, вияснює тільки присутному при цьому старшині, що курку можна злапати, а непотрібно стріляти, бо це й небезпечно між будинками покритими соломою. За цю увагу дістає від старшини в лице. Побитий господар сів за углом тай плаче. Посивів, сини його вступили як добровольці до польського війська, молився за Польщу. І от прийшла цяже сама Польща і знущається над ним на старі літа, як ніхто досі". Зачинається грабіж по селах. Хто противиться, або тільки проситься о згляди, тому прикладають багнет до грудей, мірять до него з кріса. І бють. В Хоростковї нобили щойно звільненого на відпустку польського сержанта, в Маґдалівці застрілили жидівку".

Дальше пише п. Заморскі, що польські військові власти наказують доставляти до Тернополя по 60 підвод щоденно без огляду, чи потрібно їх чи ні. Кождий жовнір, який стріне підводу за містом, сідає на неї і каже вести себе там, де йому подобається. Щастя, як що не скине й самого господаря з воза і не забере підводи, що дуже часто трапляється. На підпал розбирають дахи виривають підлоги, рубають шкільні лавки. Робиться ревізії за „військовим майном", при чому реквірується убрання давніщих австрійських жовнірів, хоч при здемобілізованню призвано їм це як їх приватну власність. Здирається навіть з дітий все, що тільки нагадує військовий австрійський, російський чи инший матеріял. „А при ревізії за цими матеріялами. крадуть що попаде в руки".

„Відносини не змінвилися і по заключенню перемиря. Мимо всіх скарг, упімнень, інтреполяцій послів у Варшаві та грізних наказів військового міністра, на низах зміняється дуже мало. Через цілий тиждень селяне з околичних ісл чистили місто Тернопіль, занечищений через цілу війну. Мешканців самого міста до цеї праці не притягано. Селяни ува жали, що вивозять гній „з під Жидів". „Гарна Польща людова".

Для охорони невтральної полоси всі села і місточка у віддалі 15 км. на захід від Збруча обсаджено військом. За кватирунок ніде не платять. Всюди заведено примус давання підвод, за котрі платять 80 до 100 марок денно від пари коний з візником і возом. В селі Кобилі стоїть всего 8 жовнірів, а беруть і по три підводи денно, аби переїхатися до товаришів в сусідних селах і не платять нічого.

Підвода взята на оден день їздить і три дні. Дійшло до цього, що селяне роблять з підводами службу чотири дні в тиждень і то цілі місяці, а тимчасом поля лежать облогом, а селяне випродують коні, щоб тільки звільнитися від цьої панщини.

„В селі Лозівці, де підводи щойно вернули по трохдневній неприсутности (хоч взяті на оден день) і то за дармо, капраль зажадав нових десять підвод. Війт міг зібрати тільки 4 вози. Розярені жовніри вдерлися до хати, побили війта і як бунтівника відпровадили під баґнетами до команди в Добромірці".

„Найбільших насильств допускається 52 і 53. піхотні полки. Рабують всьо. На команданта одного куріння внесено з Баворова скаргу, що наказує жовнірам рабувати, а котрий жовнір вертає вечером без добичі, мусить годину клячати, тримаючи кріс в піднесених над головою руках. До вищих властий від команданта куріня ніхто з покривджених з скаргою ще не дотиснувся".

„Розуміється, що ніхто не може пігнати на ярмарок вепра, занести до міста яєць на продаж, бо по дорозі йому заберуть, часом заплатять четверту часть вартости під покришкою, що така є максимальна ціна. Скільки коней і возів забрано будьто би на потреби війська, не вгадаю".

„Військо в тому пограничу живе з реквізиції. Часом платить смішні ціни як „максимальні", або виставляє квіти, або прямо забирає. Передовсім переходячі відділи стрільців „кресових", львівських стрільців, 5 полк кавалерії, оставили як найгірші спомини, забираючи коні і вози".

„В с. Чагарі і Яцівці силою здобувано збіжи, мимо заказу старoства і команди бриґади (12 див),) а також бочки на рощин для гонення самогону".

„VI. армія має монополь на торговлю украським цукром з краєм і галицькою солею з большевиками і за сіль дістає російське збіже. Цею солею оерує так, що до пограничних повітів не допускає навіть нормального кнотиґенту соли, щоб і там викикати штучний брак".

„...Повстали балачки, що це не VI. армія, але її офіцери на приватний рахунок провадять цю торговлю". „За реквізиції і рабунки польський уряд зобовязався платити. Та що з того? Папери ідуть до Інтендантури і там грязнуть". „На тисячі просьб прийшло кілька відповідей". „Признають, але не платять, як на пр. Сапці і . Загрібки". „Впливовий чоловік може в секреті довідатися, що причиною цього є недостача грошей в Інтендантурі. А деж ці грощі повідаються?".

П. Заморскі кінчить свою статю словами: „Хто хоче довідатися, як тому народови живеться, прошу поїхати на Поділля і побачити".

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЄНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1922 РІК.

Калєндар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенє до калєндаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50.00. Хто хотів би в своїм оголошеню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовленя такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошене буде о стільки дорозше коштувати, скільки винесе кошт виготовленя з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15 липня б. р. Гроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в калєндари на 1922 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15 липня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи", на суму $6.00. Сі гроші ужиється на покритє коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в калєндари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані!

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA",
83 Grand St.. Jersey City, N. J

НІЧНА РОЗМОВА.

— Хто ти? — питала мене звізда
Чом сумні в тебе очі?
— Я сестро птах є, що без гнізда
Остався серед ночі.

Питала темна ніч: Де твій дім?
І де твоя родина?
— У мою хату вдарив грім,
Вбив маму, жінку, сина!

Питала хмара: Ти сам остав?
З чим далі йдеш в дорогу?
— Я з огню віру вратував,
Що склонюсь тільки Богу!

Степан Чарнецький.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

НЕУРОДЖЕНА ДІВЧИНА

(Оповіданне з 16-сотих років).

(Продовження).

(9)

— Правда — замітив пріор. — Тепер, скоро злочинець вже є і зараз буде в наших руках, то гріх держати тебе дальше звязаного... Дай хлопче ніж! Сам розітну.

Пріор взяв ніж з руки хлопця і порозрізував пута.

— На коліна!... Ну? Чого стоїш? Не віриш, що ти вільний?

Гулевич приступив до пріора близше і поклепав його по рамени.

— Отче духовний! Спасибі вам за ту вигоду. Ви спасли мене від лютої смерти. За те від такої самої, або й ще лютійшої смерти я спасу вас і вашу рідню. На довшу розмову тепер не маю часу. Гулевич відвернувся і пішов за хлопцем, що щез в кущах.

— Як маю розуміти твої слова? — спитав пріор. — Чого відходиш?

Пріор скочив за Гулевичем і побачив його, як припerізував шаблю. Біля него стояв окульбачений кінь з рушницею присиленою до кульбаки.

— Не второпаю... не второпаю! — шепотів пріор.

— Бо Агафині карти ще не розповіли Мелянії решти. Не розповіли про отсего коня, збрую і козаче війско, що вже наближаєся до міста. Пильнуйте, щоби не утік той в голубім жупані...

Кінь запоров землю копитами і разом з Гулевичем щез з очий пріора.

Півкруг війска, що хащами простував до печери в лісі, раз-у-раз стіснявся. Передом ішов ротмістр. За послідним кущем зупинився. Розгорнув вітки. Перед печерою огонь горів, але парубка вже не було.

— Мабуть в печері — подумав командант. — Може почув, що хтось іде і скрився.

Воякови, що ішов позаду, дав знак і все війско задержалося. Обійшов всіх і допевнився, що прогалини нема, що ніхто не втече. Ланцух війска був такий тісний, що непомічений ніхто не проховзся би. Тоді виступив з кущів на галяву і гукнув:

— Гей, ти! Покажся... Вилізь, бо викурю!

Гукав, вигукував, але ніхто не показувався. До печери ротмістр боявся вступати, бо злочинець міг мати рушницю. Се його не спаслоби, але перший, що вліз би в печеру, пішов би землю гризти. Ротмістр приказав нанести ріща, накопичити перед входом печери і запалити. Гадав, що викурить димом. Даремний труд. Не показувавсь ніхто. І хоч наслухували, не було чути, щоби хто в печері від диму хоч раз пчихнув.

Нагло в кущах з боку поза військовим кордоном щось зашелестіло. З кущів виринула дівчина. Несла повну кобелю грибів.

— То Ксеня Ситниківна! — крикнув хтось.

— Що ви тут робите? — спитала першого вояка. — Всі на гриби вийшли? В ліщині грибів нема.

— Викуруємо того, що має іти на паль замісць Гулевича.

— Викуруєте? Ха-ха-ха! Ви його хочете відси викурити? Викурити з печери, котра має другий вихід? Ха-ха-ха... Чи ви поставили сторожу з того боку? Чи обступили гору навкруги? Як він був тут, то вже давно втік. По тім боці є мала шкалубина. Вузка, але чоловік пропхаєся. Раньше не було її. Оноді, як була тота злива, дощ виполоскав пісок між камяними плитами і зробив другий вихід з печери.

Так було справді. Скоро лиш парубок в голубім жупані і сивій шапці почув зазулю, верг решту ріща на огонь. Щез в печері і школубиною по тім боці вийшов в ліс. Під великим дуплавим дубом зупинився. Скинув жупан, шапку і парубок — щез. Замість него біля дуба стояла, як би з неба впала, дівчина, Ксеня Ситниківна. Жупан з шапкою спрятала в дуплі дуба і побігла в кущі, де стояла кобеля з грибами. Вхопила кобелю і пустилася домів. По дорозі зустрілась з нагінкою на того парубка в голубім жупані.

Ротмістр стояв хвилю мов громом прибитий. Таксамо вся тічка його вояків. Перший, що отямивсь, розсміявся. За ним зареготалася вся тічка. Сміявсь також народ. Від сего сміху ротмістр прочуняв. Метнувся до печери і зайшов до шкалубини по тім боці.

— Утік! — крикнув, коли вернув з печери. — За ним!

Всіх своїх вояків розпустив, щоби перетрусили ліс. Ситник з Ксению вертали домів. По дорозі нічого не говорили, лише сміялися. Сміялися без упину, аж плакали.

Між тим Гулевич чвалав дальше. Зразу дорога підіймалась вгору, потому знов ішла в низ. Коли виїхав на верх, зупинився. Побачив гурток їздців, що простували до міста. Полями по однім і другім боці дороги також підходили до міста купки верховиx. Гулевич мав зірке око. Потис коня і помчавсь вперед навстріч передним стежам козачого війска, що підступало до міста.

— Живо, живо товариші! — кричав махаючи шапкою. — Місто безборонне. Пороху не має, гармати зацьвяховані... Більша часть війска в лісі, полює на мене.

— Гони дальше! — відповів йому оден козак. — Розкажи се полковникови.

Ще того самого дня козацтво увійшло до міста, ведене Гулевичем. Пріор Бернадинів не жалував, що дав себе надути. Тепер Гулевич спас йому і його родині життя. Сеїь Гулевич став назад Романом Ґорпинським. Всі міщани вироїлись на місто зазброєні. Одні мали власну збрую, другі відіймили її від вояків міського ґарнізону. Зібралися в сотню і проголосили Романа сотником. Він саме тоді був у Ситника. Розмовляв з Ксенею.

— Сотництва не прийму — відповів, коли міщани прийшли сповістити його про вибір. — Між вами є достойнійші, старші і опитнійші в воєннім ремеслі. Моє ремесло, не проводити війском, лише ставити гармату. Се одно. Друге, я піду дальше з козачим війском. Вам потрібний сотник, що лишився би в місті.

— Ми вибрали тебе сотником, бо се твоя заслуга, що козаки взяли місто без проливу крови. Ти важив життям, ледви спасся від паля.

— Що я зробив, невелика була штука. Не зробив хто другий, бо не мав такої доброї нагоди, як я. Але, як ви хочете віддячити мені, то дайте мені яких двацять жвавих хлопців на оден день. Хочу спасти мого батька.

— Твого батька вхопили Ляхи? — спитав Ситник. — Хиба вони знали, що ти його син? Може й здогадалися, що він в заговорі з нами?

— Не вхопили його Ляхи і не від Ляхів грозить йому небезпека, а таки від нашої віри. Хиба ви не чули, що скрізь, де лиш наспіє козацтво, підіймаєсь також весь народ. Підіймаєся проти панів. При тім народ не питає, хто йому був пявкою і лютим катом, а хто батьком, і тепер в купі з козацтвом добув меча проти спільного ярма нашого. Ваш город взяло козацтво і в околици сила Польщі зломана. Народ по селах вже не боїться нікого, отже кинеся на панів. А мій батько пан...

Роман ще не договорив, як перед хатою стонули дві фіри і кілька верховиx. До хати увійшов Терлецький, за ним старий Горпинський. Син і батько обнялись, та розцілувалися. Старий озирнувся і вдививсь в Ксеню, що стояла біля вікна.

— Чи то ваша дочка? — спитав Ситника. — Я її раз бачив і не добре затямив.

— Так, — відповів за него Терлецький. — Тота, що Романа вимудрувала від лютої смерти на палю.

Старий приступив до неї, вхопив голову в руки і поцілував в чоло.

— Я саме тепер вибиравсь до вас з війском, — промовив Роман, — щоби які свавольні...

— І запізно і не треба, — перебив Терлецький. — Я предвиджував, які наслідки проти нас самих буде мати наш бунт проти Польщі. Я знав, що за нашу волю, скоро її здобудемо, заплатимо, як не нашим власним життєм, то що найменше нашим майном. Ми між молотом і ковалом: між Польщею і нашим власним поспільством. Життє чи майно, або одно й друге відійме від нас, як не Польща, то наш власний народ. Ось тому я порадив твому батькови заздалегідь зібрати все, що ціннійше, і, скоро лише піде чутка, що козаки вже йдуть, утікати під опіку нашого лицарства, утікати перед нашим власним народом. Худобу ми ще вчера вигнали під охороною кількох добре зазброєних шляхтичів. Пігнали її туди, відки наближаєсь козаче війско. Робівники змарнували би дор. божий, а так бодай війско поживиться. Всякі дорогоцінности ми навантажили на вози. Всьо проче в хатах, що мало яку вартість, ми спалили. Як робітники наскочать на наші двори, то лише оближуться. Я покинув мій двір ще вчера і з моїм возом заїхав до Горпина. Нині рано я приїхав сюди, бо гадав, що поможу тобі. Скоро лиш війско і весь народ разом з тобою рушили до ліса, щоби спіймати того в голубім жупані, я вернув до Горпина. По селу вже розійшлася була чутка, що козаки підходять під місто. В селі настала метушня. Ми бачили, що до двора зачинають підходити гуртки зазброєні сокирами, ціпами, косами. Не дожидаючи їх, ми затяли коні і виїхали з села противним боком і поїхали на Броди. По дорозі почули ми, що місто вже взяли козаки, отже завернули сюди. Наші маєтки приїхали з нами. Вони на отсих фірах перед хатою. Наші люди мабуть плюндрують тепер пусті хати. Вже може й з димом пустили. З досади, що не знайшли нічого вартнійшого. Але се пусте. Щоби лиш Хміль взяв Львів і усадовивсь там... Де ми могли би тут приміститися? Нас чимало тут. На торговици лишилася фіра з твоєю мамою, моєю жінкою і донькою...

— Вони там? — скрикнув Роман. — Біжу по них.

— Стрівай! — відповів старий Горпинський. — Вони там під охороною козаків. Як знайдете для нас кватиру, то доразу справте їх туди.

— Вам буде вигідно в хаті, в котрій доси мешкав наш ротмістр — промовив Ситник. — Він тепер у вязници. Там, де до полудня сидів Роман. Ми його задержали, бо може треба буде кого з наших виміняти за него.

Старий Горпинський вийшов з хати і отворив одну із скринь на фірі. Виймив малу коробочку і вернув до хати.

— Отсе, доню, для тебе — промовив, звертаючися до Ксені. — Ти спасла мого одинокого... Послідного в моїм роді. Не знаю чим віддячитись тобі. Прийми бодай се, на спомин. Се лишилося по моїй мамі, царство їй небесне. Моїй жінці се вже не потрібне. Спершу держали ми тото для будучої синової. Але така ще не скоро буде, бо Роман піде з війском. Може ми цілком не будемо мати синової, — зітхнув. — Але як буде, то і для неї ще дещо знайдеся. А не знайдесь, то нехай вдоволиться самим Романом.

В коробці було намисто з самих ізмараґдів вправлених в золоті звена ланцушка.

— Може тату, — промовив Роман несміло, — може тото, що було призначене для вашої синової, той родовий клейнод... таки лишиться в вашім роді?... Може у тім буде пишатися таки не хто инший, як саме ваша синова... Як призначенне сего клейноду, лишитися в вашім роді, то послідного з вашого роду не йметься ні шабля ні куля. Він справді готов вернути з походу цілий і здоровий... Але тепер війна, не пора про тото говорити.

При тих словах Ксеня спаленіла і в туже мить поблідла. Вона бачила, яким суворим поглядом старий Горпинський змірив сина. І Романови стало ніяково. Він розумів, що се значить. І вона зрозуміла.

Надійшла головна сила Хмельницького, що простував на Львів. До него пристав Роман.

— Чи ти з батьком вже говорив? — спитала його Ксеня, коли прийшов пращатися і сказав їй, щоби дожидала його.

— Не говорив, бо гадаю, що батько прихильний мені і знає, чого я заходив до вас. Надіюсь, що ненадумуючися дасть мені тебе.

— Не про мого батька говорю. Він знає, що я люблю тебе. Але чи тобі позволить твій батько? Хиба не знаєш, яка прірва між шляхтичем і міщанином, чи міщанкою? Твій батько завзятий шляхтич. Старі звичаї шляхоцькі у него святі. Терлецький вже не такий. Але дідич Горпина твердий. Для него шляхоцькі звичаї святійші, ніж догми православної віри.

Роман замнявся.

— Ще не говорив... До того ще далеко. Пощо вже тепер дратувати його? Верну з походу, то поговорю. Тепер висповідаюсь мамі. Вона не така тверда як тато, Вона буде за нами. Може, заки верну, обробить його.

— Отже бачиш! Сам знаєш, що буде противний. І не попустить. Мама також не поможе, хоч би й була за нами. Батько радше виречеся тебе, а не позволить.

(Далі буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЩО КОЖДА ЛЮДИНА ПОВИННА ЗНАТИ ПРО ТУБЕРКУЛЬОЗУ (СУХОТИ).

(З National Tuberculosis Ass'n.).

Се є перша з ряду статей виготовлених „Американським Товариством Для Боротьби з Тубекульозою" (National Tuberculosis Association) про се „що кожда людина повинна знати про Туберкульозу", ту тяжку хоробу, що її звичайно називають сухотами або чахоткою і що з усіх людських хороб найгірш зла і лукава.

150.000 людських душ забиває туберкульоза в Злучених Державах кождого року, рік. Від сухот вмирає кожда трета людина з тих, що сходять з світу поміж пятнайцятим і сорокпятим роком життя. Сухотами нездужає, гірше або менше, приблизно міліон людий в Америці. Ніхто не забезпечений, щоб і в його хороба не кинулась. І чим більше ви про неї знаете, як захоронитись здоровому і як вилічитись хорому, тим красше для вас і для загалу.

ЩО ТАКЕ ТУБЕРКУЛЬОЗА.

Хоробу сухот спричиняє малесенька мікроскопічна ростинка, бациль, що виростає і розроджується в тілі людини чи иншої живої творини, звичайно в легких, та буває і в инших частинах тіла. Той бациль творить і викидає з себе трійкі матерії, що руйнують тіло людини. Бациль розмножуєть-ся, поширюється — скорше чи помалу — по цілих легких і вкінци забиває організм і людина гине.

Послідними часами наука переконалася, що бацилі туберкульози дістаються часто до тіла людини ще в дитячім віці. Але що людське тіло для них не зовсім підходячий ґрунт, то богато їх скоро гине, забитих самим організмом. Та не всі гинуть. Чимало їх лишається живими в грудних железаж, та не має сили розвинутися і розростись, поки тіло не послабло і не втратило своєї відпорної сили. Здорове і сильне тіло не дає бацилям сухот розростатись і творити своє руйнуюче діло. Але згодом тяжка праця, недоїдане, лихі харчі, темне і брудне мешкане, мало спочинку, і також непомірковане життя, пянство, розпуста, і врешті деякі хороби, як інфлюенца, тиф, запалене легких, все те згодом обезсилює людину і відкриває бацилям родюче поле в її тілі. І коли ослабленого тіла в час не скріпити, то хороба пошириться і зруйнує його. Часом помало й постепенно, так що хорий може жити ще два, три або й скільки літ. А часом так раптово, що смерть приходить до року, буває що й на протязі скільки тижнів.

На щастє, в людськім тілі бацилям туберкульози не зовсім легко рости. Кожда звірина має в собі силу, щоб до якоїсь міри опертись атакам бацилів. В деяких звірят та сила менша, в деяких більша. Морська свинка, наприклад, проти туберкульози майже безсильна. З другого боку, коза має стільки відпорної сили, що заразити її сухотами дуже тяжко. Поміж людьми в Індіян і Нігрів сухоти розвиваються скоро і звичайно в небеспечній формі. За те біла людина звичайно довго не піддається заразі. Тільки дитина заражується легко; в старшім віці біла людина набавляється сухіт лише в зовсім поганій обстановці життя і праці.

Діяльність туберкульози бацилів в тілі людини проявляється спершу так, що, звичайно в легких, твориться маленька сіра грудка, завбільшки як головка шпильки, звана туберкулом. Коли придивиться до неї через мікроскоп, то побачимо, що се купка мертвих волокон організму з бацилями туберкульози в середині. Ціла та сіра грудка окружена подвійною верствою живих клітин, котрими тіло хоче захоронити себе від наступаючих бацилів. Та коли ті клітини слабі або бацилі туберкульози міцні, то вони зруйнують і ті клітини і чергою кожду слідуючу верству живих клітин. Руїна поширюється і згодом захоплює цілі легкі. Коли та маса мертвих клітин дійде до воздушного проводу, то людина її відкашлює і на її місци лишається маленька ямка. Поволи і та ямка робиться більша, до неї дістаються бацилі зовні і помагають бацилям туберкула поширюватись і творити руїну — „сухоти".

Та коли людина своє тіло віджевляє, живе розумно і на свіжім воздусі, то клітини тіла так окріпнуть, що отрута бацилів не матиме сили їх забити. Вони окружать заразки хороби живою стінкою, що помалу робиться все грубша й грубша, не дає бацилям поширюватися та руйнувати тіла, і вкінци їх перемагає.

Туберкульоза, значить, се боротьба поміж бацилями хороби, що дісталися до тіла, і клітинами того тіла. Коли клітини добре відгодовані і міцні, то вони переможуть бацилів, окружать їх і забють. Та коли тіло слабе, занедбане, тоді його клітини безсилі проти дужчих бацилів. Бацилі зруйнують їх чергою одну за одною, знищать весь організм і спричинять смерть людини.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. Стефана, від. 391, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться у вівторок, 5. липня, о годині 7.30 вечером, в гали церковній при Сусекс і Ґрін ул. Будеться принимати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Неявившийся член заплатить кару після ухвали на мітінгу. — Г. Павляк, секр.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

WOONSOCKET, R. I.

Аматорський Кружок в Вунсакет, Р. Ай. відограє **КАРА ЗА ГРІХ,** сумний образ з життя американського народа в 3-ох актах **в суботу, дня 2-го липня 1921 р.** в Лайсеум гали, 16 Мейн стр., Вунсакет, Р. Ай. Початок точно о годині 7-ій вечером. Тикети на представлення набути можна вечером при вступі. Місцевих і околичних Українців сердечно отсим запрошується. 52

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Тов. Співацьке-Драматичне ім. Ів. Котляревського відограє **в неділю, 3. липня 1921** в Українській Хаті, 2240 Grayling Ave., Hamtramck, Mich., **ГЛИТАЙ АБО ПАВУК,** драма в 4. діях а в 5 відслонах зі співами і танцями М. Л. Кропивницького. Режісер Д. А. Вступ 50 і 35 центів. Початок о годині 7.30 вечером. Запрошується усіх на се прегарне представлення.

52-53. КОМІТЕТ.

ПІД РОЗВАГУ НЕ-ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПОМІЧ ПОЛОНЕНИМ.

Деякі нерозумні людці в Америці, дістаючи письма від своїх знакомих і свояків інтернованих в ріжних таборах в Чехії, котрі просять їх о поміч, відсилають тих нещасних на адресу Видавництва „Свободи", замісць їм самі помочи. Ся нелюдяність таких осіб є гідна нагани, бо вони інформуючи злобно інтернованих Українців, наражують їх на розчарованнє, коли їх просьби вислані за радою до Видавництва „Свободи", не могуть бути здійснені.

Звісно-ж всім Українцям в Америці, що тут Центрального Запомогового Комітету нема, який розпоряджав би такими фондами а сі дрібні жертви, які присилає дехто до „Свободи" роблять невеличкі суми і вони звичайно є призначувані до передачі на вказані адреси груп або осіб в краю.

Хто дістає письма з краю від знакомих або свояків з просьбою о поміч, повинен їм сам помочи, а коли сам не може, то нехай не вводить в блуд нещасних полонених і не завдає їм через те більше горя.

Видавництво „Свободи" все охочо принимало і приймє грошеві збірки і жертви від поодиноких жертводавців на всяку ціль і воно буде раде, коли найдрібнійші жертви будуть могли бути переслані для укоєння горя остаючих в полонах. Инакше Видавництво не має змоги нести більшу поміч, як се бажалоб.

ДОКТОРІ ХОЧУТЬ ПОКАЗАТИ СВОЄ МИЛОСЕРДЯ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА.

Відбуваючася тепер у Вашінгтоні конвенція лікарів-гомеопатів урядила була бенкет, на котрий запрошено було також президента Гардинга. Як звичайно водиться при таких нагодах, президент Гардинг мусів привитати ся з кождим учасником, яких було коло півтора тисячі осіб. Присутні на конвенції лікарі признали се за неаби яку роботу подати руку такому числу осіб, і на другий день по бенкеті предложили резолюцію, в котрій висказали своє бажаннє, щоби президента Злучених Держав увільнити на будуче від таких обовязків. Розвинулася над внесеннєм широка дискусія, в котрій переважила думка, що справа стискання рук се приватна справа самого президента, яку він мусить рішити сам після своєї волі.

ДОПИСІ

МЕНВІЛ, Р. АЙ.

Єднаймось і ратуймо наш рідний край від загибелі!

Дорогі Браття і Сестри! Киньмо вже раз ті кляті роздори і всякі торганини, бо се власне жене нас до загибелі. Роздори загнали наших братів в ляцьку і жидівсько-московську неволю, а тасама неволя чекає нас і дітий наших. Сходімся і скликаймо спільні віча, збираймо спільно жертви і ратуймо вигибаюче населеннє Східної Галичини. Підтримуймо українське війско, котре нині на вигнанню, підтримуймо наше законне правительство, котре нині бореться за нашу свободу і за свободу всього українського народу.

Я Вам хочу дати приклад, як тут у нас заложили ратунковий комітет разом троє сіл, а се маленьке місточко Товсте і Кут і Переколиць. Сей комітет був і є мішаний. Він складається з Українців, з бувших царських приклонників-москвофілів і з теперішних большевицьких симпатиків. Всі разом зійшлись до Українського Народного Дому в Менвіл, так якби одна родина. Не було криків, не було тупання, так як то їх учили царські чиновники, або теперішний Троцький. І правда, днесь вони зібрали більше ніж 400 долярів, Я тут бачу, що вони взялися сильно до діла і що їхня праця не пійде на марно. Чомуж би того нам не робити по всіх закутинах вільної землі Вашінгтона? Адже нам тут руки не звазані так, як нашим братам на рідній, поневоленій земли.

Вважайте, Браття і Сестри, що лиш в єдности сила, що тільки єдність потрафить зломити прокляте ляцько-московське ярмо.

Я тут хочу ще сказати дещо про нашу місцевість Менвіл. Тут нас богато нема; може яких 70 родин, і то мішаних, як я вже висше згадав. Нема в нас ні священика, ні учителя, але проте є маленька капличка, де вірні сходяться на молитву. Нема в нас учителя, але проте наша дітвора вміє читати по українськи і ми тут зібрали кількасот долярів, які вислано до Горожанського Комітету у Львові. Як мурашки наші люди працюють, хоч не всі, бо тільки ті, котрі до чогось здібні. І так як можемо, так ратуємо нещасну галицьку Україну.

Браття і Сестри! Ніколи не нарікаймо на редакторів, попів, учителів і инших подібних людий, бо чи редактор, чи піп, чи учитель, чи хто инший ніколи сам один не зробить богато. Як ми будемо робити всі, як зберемо більші фонди, то тоді поможуть нам і редактори, бо вони будуть кричати в пресі і видадуть брошури про варварства, яких допускаються Ляхи на нашім народі. На примір, як би нам днесь треба вислати депутацію до Вашінгтону і до президента Гардінга та представити, кому треба, того польського бахора, виставити його на денне світло перед свободолюбний американський народ. Та з чим, як і хто поїде? Хоть би він був дипльоматом першої кляси, то з нічого щось він зробити не годен.

Отже, Товариші і Товаришки, йдім спільно одною дорогою. Не йдім на роздорожа. Збираймо жертви, відсилаймо їх там, де найбільше помочі потрібно, а при єдности і згоді виборемо свободу своєму народови.

Менвільчанин.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів днесь відповідний опуст. Дворазове оголошенне з 5 стрічок $1.00.

Пошукую свого сусіда **СТЕФАНА ВІЗНЯКА,** з села Ольшаниця, повіт Ліско, Гал. Хтоби про него знав, прошу мені подати його адресу, або ти сам зголосися до мене: MICHAJLO POTUCZKO, Box 113, Phillipsburg, N. J. 52-3

В дуже важній справі пошукую **СТЕФАНА СТЕФАНОВИЧА,** з села Мельниці, повіт Борщів. До Америки виїхав 1905 р. до Філядельфії; звідки мав виїхати до Сан Франціско. Хтоби о нім знав або він сам, нехай зголоситься на адресу: MIKE BECK, Ford City, Pa. 52-3

Пошукую свого батька **ДМИТРА БАБЯКА,** котрий є членом У. Н. Союза в Америці і прошу його о матеріяльну поміч, щоб віджити по 4-літній неволі в Італії. Тепер находжуся в Тернополи: ОНУФРІЙ БАБЯК, ул. Болотна ч. 7, Тернопіль, East Galicia, Europe. 51-52

NEW YORK, N. Y.

ІНТЕРЕСУЮЧИХ проситься записати нумер телефону до книгарні Січового Базару, 34 Іст 7-ма стріта, який є: **„ДРАЙ ДАК" 3752.**

Дооколичні замовлення принимається телефонічно. 51-52

ХТО З УКРАЇНЦІВ тут в Америці хотівби купити три морґи першоклясного поля за тану ціну в краю, нехай зголоситься до мене на понизшу адресу особисто або листовно. Я походжу з Грималова, повіт Скалат, Галичина. MARIAN STADNICKI, 330 E. 74th St., New York City. 48-53

НА ПРОДАЖ гросерня, делікатесен і бучерня, при сторі 3 кімнати мешкальні; товар свіжий, торг тижневий від 500—600 дол. Продам з причини виізду до краю. Уладженнє сторове і всі знаряди є майже нові. Ціна 950 долярів. Голоситись: FRANK WOLOSZ, 205 Washington St., Jersey City, N.J. 50-52

Олекса Мелешко, з Миколаєва над Дністром, пов. Жидачів, Гал., інтернований в Йосефові, Чехія, пошукує: **КОНСТАНТИНА ЗАСІТКОВИЧА і КАТАРИНУ СТАДИК,** обоє з Миколаєва над Дністром, пов. Жидачів, Гал. Хто їх знає, або вони самі зволять переписатися з: ALEKSANDER MELESZKO, Ukr. voj. Tabor „B", Cet. Oddil, Josefov, Checho-Slovak Rep., Europe. 52

БРУКЛИН, Н. Й.

Повідомляється горожан Українців міста Бруклина і околиці, що на днях отворено

ШКОЛУ МУЗИКИ ДЛЯ СТАРШИХ І ДІТИЙ

Лекції будуть відбуватися в часі заключенім після умови з учениками або родичами. 44,6,9,2

Науку музики буде уділювати звісний Українцям учитель музики п. М. Едельман.

По близші услівя голоситись на адресу:

M. EDELMAN,

982 MANHATTAN AVENUE, BROOKLYN, N. Y.